

ներն ու յանդուգները գրաւել, ոմանք կառավարիչ, ուրիշները ոստիկան կարգել և այդ կերպով հանդարտեցնել հաւային գաղութը: Եւ այդպէս ալ եղաւ Աքաղաղները խնլօքցան:

Իսկ գալով «Դրախտ»-ին՝ անոր տպագրութիւնը թիւրի-մացութիւն մըն է:

ԶԱԽԷՆ

Մախ չալթի՝ «Սիւսեմն». Օսկար Վիլլիս՝ «Նոքսօնիկ իօխանը», գերմ. թարգմ. Լ. Բարայեան. Թիֆլիզ, 1904 թ., դինն է 15 կողէկ:

«Սիւսեմը» գերմանացի յայտնի թատերագահ Հալլէի մէկ պատմութեան է, ուր պարզ ու սիրուն կերպով նկարուած կը գտնենք ժամանակակից բուրժուա կազմակերպութեան հոգին: Այդ հոգին տգեղ է, եսամոլ ու տարերային կոյր ու բիրտ ուժի մը պէս աւերիչ: Բարձր գաղափարներն ու աղնիւ ձգտումները անոր համար խորթ են, անըմբռնելի. անոր միակ նշանաբանն է փողը. «Փող վաստակել և միայն փող վաստակել, ահա թէ ինչ է սիւսեմը: Ամեն բան հիմնուած է փոխադարձ որսորդութեան վրայ: Մի մարդ միւսի համար մահացու թշնամի է և այդ թշնամուն ամեն քայլափոխում աշխատում է ոչնչնել»:

«Երջանիկ իշխանը»՝ անգլիացի հռչակաւոր բանաստեղծ Օսկար Ուայլդի մէկ հէքիաթն է: Գեղեցիկ ու տպաւորիչ է այդ հէքիաթը, ինչպէս առհասարակ Ուայլդի բոլոր գործերը: «Երջանիկ իշխանը»՝ ապրելով Սան-Սուսիի պալատին մէջ, չէր ճանչըցած բնաւ մարդկային տառապանքը: Մեռնելէ յետոյ, երբ իր արձանը կը կանգնեցնեն քաղաքի հրապարակին վրայ, ան իր բարձր դիրքէն կը տեսնէ մարդկային թշուառութեան ամբողջ արհաւիրքը: Անոր բանքերը՝ տարմահաւը՝ անոր կը պատմէ ցաւի այն բիւրաւոր ձեւերու մասին, որոնց մէջտեղ անհոգ ու անփոյթ ապրեր էր իշխանը իր կենդանութեան ժամանակ: Բայց երբ այդ անխօս ցաւը լեզու կ'առնէ ու կը խօսի իշխանին, անոր «կապարեայ սիրտն անդամ չի դիմանար ու երկու կտոր կ'ըլլայ: Թարգմանչի լեզուն պարզ է ու կոկիկ: Արժէ կարդալ:

ԶԱԽԷՆ

Իւհաննի Սեօ՝ «Երկու նովելա», գերմ. թարգմ. Լ. Բարայեան, 1904 թ., դինն է 10 կողէկ:

Պ. Բարայեան գերմաներէ թարգմանելով՝ մեր հասարակութեան կը ներկայացնէ ֆինլանդացի գրագէտին երկու նո-

քալէպները «Առաջին բնակութիւնն» և «Երբ հայրը լամպա գընեց»:

«Առաջին բնակութիւն»-ով Ահօ կը պատկերացնէ այն անշըշուկ, անձնուրաց, տաժանագին ջանքերը, որ Ֆինլանդիայի գաւախները գործ են դրած շէնցնելու համար իրենց հայրենիքը, բեղմնաւորելու համար անոր խոպան հողերը: Եթէ այսօր Ֆինլանդիան քաղաքակիրթ, կուլտուրական, բարգաւաճ երկիր մը դարձած է, այդ՝ «Առաջին բնակութեան» հերոսներուն շնորհիւ է:

«Երբ հայրը լամպա գնեց»-ը շատ աւելի գեղեցիկ է քան առաջին պատմութեամբը: Ահօ՝ այս վերջին գործին մէջ երևան կու գայ դիտողի և ստեղծողի խորունկ կարողութիւններով: Թարգմանութիւնը սահուն է:

ԶԱԽԷՆ

Խաչատուր Բաբայեան՝ «Վաղաժամ մահ», ողբերգութիւն 5 արարուածով. Թիֆլիս, 1904 թ., գինն է 1 ռուբլի:

Ինչպէս կը ցուցնէ աս «ողբերգութիւնը» պ. Բաբայեան սէ միայն տիպեր, դրութիւններ, հոգեկան ընդհարումներ ստեղծելու գաղտնիքը չգիտէ, այլև չգիտէ մինչև անգամ այն հասարակ, տարրական բանը, թէ իւրաքանչիւր տեսարանի՝ գործողութեան բեմը փոխել կարելի չէ, բայց այդ գալթակեցուցիչ ազդեցութիւնը չէ արդեւած զինքը թատերախաղի գրելու:

«Վաղաժամ մահը» բացարձակապէս զուրկ է թէ արտաքին և թէ ներքին ամենաչնչին արժանաւորութենէ: Պ. Բաբայեանի ողբերգութիւնը կը նմանի մուրացիկի մը տոպրակին, ուր խառնիխուռն և շտապով լեցուած են ամեն տեսակ ուտելիքներ: Պ. Բաբայեան այդ պարկին մէջ լեցուցեր է իր բոլոր գիտցածն ու չգիտցածը: «Վաղաժամ մահը» անբնական, արհեստական խօսակցութիւններու, ուռուցիկ, զահլէ տանող ճառերու, իմաստակ, երեսայական դատողութիւններու շեղակոյտ մըն է, որու հսկայական անմտութեան առաջ մարդ չգիտէ, զարմանալի թէ զայրանայ: Տեսէք:

Առաջին արարուած. ա. տեսարան. Քաղաք. Առանձնաւանդակ. Տիգրանը՝—ողբերգութեան (?) հերոսը և ընկերը՝ Լեւոն՝ դպրոցը նոր են աւարտել: Վկայագիրները՝ ձեռքներին կ'ուխտեն «օրինակելի անձնաւորութիւններ» ըլլալ: Ու երգում կ'ընեն զրչի վրայ:

Տիգրան. Նշովված է նա, ով չի կատարի այս ուխտն ու երգումը: